

Безумовно, на сьогодні роль Америки як країни з глобальними можливостями у визначенні світового порядку не може бути недооцінена. На сучасному етапі історичного розвитку США володіють реальним політичним впливом, який є ключовим центром влади.

Здатність США до розв'язання глобальних проблем управління та створення типу політичної організації світу, що стає все більш глобалізованою, є критичним питанням для ефективності цього центру.

Інформаційні джерела:

1. Дядюсь Д.А. Стратегія глобального лідерства США в сучасних міжнародних відносинах. URL: <https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/57170> (дата звернення 15.05.2023).

2. Погорська І. І. США у глобальному світі XXI століття: реалії і перспективи. Актуальні проблеми міжнародних відносин. Київ, 2012. Вип. 107. Ч. 1. С. 39–45.

УДК 33.336.1

Н.І. Власюк, канд. екон. наук, доц. (*ЛТЕУ, Львів*)

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЕКСПОРТНО-ІМПОРТНИХ ОПЕРАЦІЙ В УКРАЇНІ ЗА УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ

Проблеми регулювання імпортно-експортних операцій є одними з визначальних за умов воєнного стану в Україні. Окупація південних регіонів країни, перекриття морських транспортних шляхів, пошкодження і знищення логістичних вузлів, припинення діяльності значної кількості суб'єктів господарювання, зорієнтованих на експортно-імпортні операції спонукала до прийняття урядом рішень щодо стабілізації та підтримки економіки України.

З метою забезпечення безперебійного постачання населенню критичних товарів, ліків та іншої гуманітарної допомоги, а ЗСУ - військового спорядження, уряд запровадив значну кількість законодавчо-нормативних актів щодо регулювання заходів з імпорту, експорту та ведення логістики під час воєнного стану.

Насамперед, з метою мінімізації впливу економічної кризи НБУ були затверджені постанови, які регламентували роботу банківських установ України у період воєнного стану. Вони визначили особливості імпортування критичних товарів, що включають чотири підгрупи:

сектор енергетики, сектор безпеки та оборони, забезпечення життєдіяльності населення та забезпечення функціонування виробничих підприємств [1]. При цьому береться до уваги те, що така продукція є сировиною для виробництва критично важливих товарів, необхідна для енергетичної безпеки або є лікарськими засобами.

Інша постанова НБУ передбачала зміни, що безпосередньо торкалися можливості здійснення зовнішньоекономічної діяльності, заборони проведення транскордонних переказів валютних цінностей з України/переказу коштів на кореспондентські рахунки банків-нерезидентів за імпорتنі операції, окрім купівлі товарів критичного імпорту [2].

Ще одна постанова включає перелік експортних товарів, які підлягають ліцензуванню та квотуванню при здійсненні ЗЕД під час воєнного стану [3]. Ця постанова розширила перелік товарів, експорт яких у будь-яких кількостях підлягає ліцензуванню – на м'ясо курей, яйця курей, пшениця і суміш пшениці та жита. Крім того, відбулося зменшення квот до нуля окремих товарів, які експортувались раніше: худоба, м'ясо, жито, овес, гречка, просо, цукор, сіль. Тобто, держава фактично заборонила експорт перелічених товарів.

Уряд відмінив квоту і на добрива, проте згодом відновив її на деякі азотні добрива у розмірі 210 000 тонн, що означало певні зобов'язання України перед країнами ЄС.

Мінекономіки спростило процес ліцензування експортних товарів, що діятиме до звершення воєнного стану. Зокрема, для отримання ліцензії на експорт необхідно подати в Мінекономіки заявку на отримання ліцензії за затвердженою формою, лист-звернення щодо оформлення ліцензії та копію зовнішньоекономічного договору або іншого документа, що використовується в міжнародній практиці замість нього [4].

З першого дня війни НБУ змінив граничний строк розрахунків за операціями з експорту та імпорту товарів (до 24.02.2022 граничний строк був 365 календарних днів, після 24.02.2022 – 90 календарних днів, а після 5.04.2022 – 180 календарних днів) з метою пришвидшення надходження на територію України товарів та іноземної валюти [2].

При цьому не поширюється скорочення граничних строків розрахунків на такі товари та послуги:

- на товари, які використовуються для виконання робіт із виготовлення (розробки) агрегатів, систем космічних ракетних комплексів (космічних ракет-носіїв), космічних апаратів, наземного сегмента;
- на товари, які експортуються та (або) імпортуються для потреб угоди про розподіл продукції та передбачені такою угодою;

- на товари, імпорт яких здійснюється в рамках виконання державних контрактів (договорів) відповідно до затверджених основних показників оборонного;

- на товари і послуги, що підлягають закупівлі відповідно до угод щодо закупівлі, які укладаються Міністерством охорони здоров'я України зі спеціалізованими організаціями, що здійснюють закупівлі;

- на послуги, роботи (крім транспортних і страхових послуг та/або робіт), права інтелектуальної власності та (або) інші немайнові права, що експортуються;

- на медичні послуги, що імпортуються для забезпечення лікування (у тому числі обстеження та діагностики) за кордоном громадян України із захворюваннями згідно із затвердженим Міністерством охорони здоров'я України переліком рідкісних (орфанних) захворювань;

- на туристичні продукти (послуги), що імпортуються відповідно до зовнішньоекономічних договорів (контрактів) у туристичній галузі,

- операції з постачання, реалізації (продажу) туристичними операторами туристичних продуктів (послуг) нерезидентів;

- на товари, роботи і послуги оборонного призначення, що закуповуються через міжнародні спеціалізовані організації, їх представництва [5].

З урахуванням запитів банків та волонтерів НБУ розширив перелік транскордонних переказів. Зокрема, фізичним особам дозволено переказувати іноземну валюту з метою придбання за кордоном низки товарів у межах щомісячного ліміту 400 тис. грн (в еквіваленті за офіційним курсом НБУ): бронежилетів, касок, шоломів, військової та тактичної форми, військового та тактичного взуття, захисного одягу, оптичних приладів для слідкування, безпілотних літальних апаратів, спальних мішків, карематів, засоби для надання домедичної допомоги.

Тобто, якщо сума операції за ЗЕД-контрактом не перевищує 400 тис. грн, розрахунки за імпортним контрактом можуть здійснюватися за допомогою банківської картки, в тому числі й через валютний рахунок, відкритий за кордоном. Ліцензія НБУ для відкриття таких рахунків зараз не потрібна, що значно спрощує імпорт товарів нагальної необхідності для військових.

З огляду на потребу підтримки банків в умовах воєнного стану НБУ із 24 лютого 2022 року дозволив їм здійснювати валютний нагляд у спрощеному вигляді – без проведення додаткового аналізу документів (інформації) про валютні операції клієнтів, джерела походження коштів, що використовуються для їх проведення, та інших

відповідних заходів. Згодом, ураховуючи стійкість банківської системи та виклики воєнного часу, НБУ визначив, що спрощені вимоги до валютного нагляду з 4 квітня 2022 року застосовуватимуться лише до низки операцій (операції резидентів та нерезидентів для проведення мобілізаційних та інших заходів, операції резидентів із виконання зобов'язань, які забезпечені державною гарантією, операції МФО та деякі інші). Крім того, спрощений валютний нагляд також залишається для операцій, сума яких не перевищує 400 тис. грн.

Як бачимо, запровадження воєнного стану в Україні стало приводом до численних змін та доповнень до нормативної бази з питань регулювання імпорту. Імпорт і експорт України значно трансформуються та корегуються з метою втримання економіки держави на плаву. Щоб не допустити колапсу економіки України, важливо намагатися формувати умови для розвитку бізнесу, в тому числі шляхом сприяння його релокації з окупованих територій на території, підконтрольні Україні. Крім того, важливим є надання фінансової допомоги, податкових пільг, сприяння створенню робочих місць, налагодження тісних стосунків з нашими західними партнерами.

Інформаційні джерела:

1. Верховна рада України/ Кабінет міністрів України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/153-2022-%D0%BF#Text>
2. Верховна рада України/ Національний банк України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>
3. Верховна рада України/ Кабінет Міністрів України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1424-2021-%D0%BF#Text>
4. Верховна рада України/ Міністерство Економіки України – <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0321-22#Text>
5. <https://knute.edu.ua/file/MTI1OTk=/a67652e75ece645fca4d376326984418.pdf>